

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru
Sladění oběhového hospodářství a bioekonomiky na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(C/2025/109)

Zpravodaj: **Cillian LOHAN**

Poradkyně	Agnieszka SZNYK (pro zpravodaje)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	18. 1. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	2. 10. 2024
Přijato na plenárním zasedání	23. 10. 2024
Plenární zasedání č.	591
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	192/2/3

1. Závěry a doporučení

1.1 Musí se zajistit soulad se Zelenou dohodou pro Evropu, závazky v oblasti udržitelného rozvoje, oběhovým hospodářstvím a širšími cíli v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti. Silná bioekonomika doplní pokrok dosažený v oblasti oběhového hospodářství a umožní konkurenceschopný růst, který bude v mezích planety a v souladu se zásadou udržitelnosti.

1.2 EU by měla využít příležitosti stát se světovým lídrem tím, že bude mít vysoce ambiciózní a soudržnou strategii bioekonomiky. Je třeba vytvořit co největší počet dobře placených a udržitelných pracovních míst, mimo jiné ve venkovských a odlehklých regionech. Stávající technologie lze využít k tomu, aby se na trh dostaly akutně potřebné výrobky a služby, které napomáhají inovacím. Měly by být podpořeny silným a soudržným balíčkem právních předpisů o oběhovém hospodářství.

1.3 EU potřebuje jasně formulovanou definici bioekonomiky, aby výslovně vyzdvihla její vazbu na oběhové hospodářství a její potenciál jakožto prostředku k dosažení udržitelného rozvoje.

2. Obecné připomínky

2.1 Bioekonomika by se měla rozvíjet s ohledem na strategickou autonomii a na konkurenceschopnost, jak EHSV uvedl již dříve⁽¹⁾. Konkurenceschopnost by zejména měla zajistit podporu podnikání, výzkumu a inovací, aby byly zachovány přísné normy EU. Méně přísné normy a menší ambice třetích zemí by neměly sloužit jako důvod k soutěžení o nejnižší standard.

⁽¹⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Zajištění naší budoucnosti – Klimatický cíl pro Evropu na rok 2040 a cesta ke klimatické neutralitě do roku 2050 vybudováním udržitelné, spravedlivé a prosperující společnosti (COM(2024) 63 final) (Úř. věst. C, C/2024/4667, 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4667/oj>), a Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě [COM(2021) 550 final] (Úř. věst. C 275, 18.7.2022, s. 101).

2.2 Úspěch iniciativ v oblasti oběhového hospodářství při transformaci obchodních modelů a umožňování výhod pro spotřebitele by měl být příkladem pro další pokrok v zohledňování aspektů týkajících se bioekonomiky. Měly by být uplatňovány získané zkušenosti, včetně kladení většího důrazu na sociální aspekty nového hospodářského modelu.

2.3 Bude nutné zajistit finanční podporu pro inovativní průkopníky v podnikatelském sektoru, aby se zajistilo, že ti, kdo se zaváděním nových postupů začnou brzy, nebudou znevýhodněni. To je důležité v první řadě kvůli konkurenceschopnosti EU.

2.4 K zajištění vzájemného učení a sdílení znalostí by měla být využívána Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství a její silná síť, zejména její koordinační skupina. Znalostní centrum této platformy lze využít ke shromažďování a poskytování informací a odborných znalostí o bioekonomice ⁽²⁾.

2.5 Na základě úspěšné práce mladých vyslanců EU pro oblast bioekonomiky doporučujeme zřídit stálou participativní platformu nebo síť, která by zastupovala mladé lidi v záležitostech týkajících se bioekonomiky a zapojila je jako zainteresované strany do procesu rozhodování.

2.6 Bioekonomika by měla respektovat zásady oběhového hospodářství, zejména zásadu kaskádového využívání. Musí být podporován oběhový design uplatňovaný na produkty a inovace v bioekonomice. Odpady je třeba minimalizovat a zužitkovávat nebo jim zamezit úplně, energie by měla pocházet z oběhového hospodářství a cílem by mělo být zaměření na přirozený cyklus.

2.7 Bioekonomika je strategickou volbou, která vyžaduje investice, vzdělávání a přizpůsobení. Vzájemné učení je jedna z hlavních možností, díky níž mohou subjekty působící v bioekonomice od sebe navzájem získávat poznatky a rozvíjet model učení se formou opakování. Za tímto účelem musí mít snadný přístup k financování. Toto vzdělávání by mělo být rovněž součástí učebních plánů pro mladé lidi ve školách i v odborných učilištích.

2.8 V návaznosti na předchozí výzkum a investice by měly být k dispozici specifické finanční prostředky určené na výzkum a inovace, aby se zajistilo co největší využívání možností, jež bioekonomika nabízí. Přispěje se tím k určení průmyslových symbióz a upozorní se na možnosti sociálních přínosů. Zároveň tak bude možné fungovat v mezích planety.

2.9 Při některých činnostech, které jsou spojené s využíváním půdy a při nichž se uplatňují biologické materiály, se používají znečišťující látky a postupy, které znehodnocují půdu, a provádějí se činnosti, které mají za následek vznik většího množství odpadu. Takové využívání půdy není automaticky součástí biohospodářství v kontextu unijní strategie bioekonomiky.

2.10 Za model spolupráce v této oblasti může posloužit iniciativa BIOEAST. Země ve střední a východní Evropě, včetně řady kandidátských zemí, hrají důležitou roli při zhodnocování biomasy.

3. Soudržnost politik a cíle udržitelného rozvoje

3.1 Politické iniciativy, jako je strategie bioekonomiky, musí být soudržné s dalšími politikami týkajícími se Zelené dohody pro Evropu, Pařížské dohody, oběhového hospodářství a Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. K dalším důležitým iniciativám patří rámec pro certifikaci pohlcování uhlíku, právní předpis EU o obnově přírody a předběžná dohoda o obalech, plastových obalech z biologického materiálu a problematika týkající se potravin. Kromě plánovaného aktu o oběhovém hospodářství a evropském aktu o biotechnologiích by mohl být vypracován akční plán pro biohospodářství, aby bylo možné zajistit, že biohospodářství EU bude aktivně přispívat k plnění cílů v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti.

⁽²⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.

3.2 Je důležité vyvinout společnou definici, která by vymezovala, že bioekonomika je prostředkem k dosažení udržitelného rozvoje. V tomto smyslu musí být v definici uvedeno, že bioekonomika je provázána s environmentálními, sociálními a ekonomickými aspekty, které jsou společnými a rovnocennými prioritami, přičemž musí být v souladu s definicemi uplatňovanými v rámci G20 ⁽³⁾ a OSN. Tak bude možné zaručit, že strategie všech členských států a regionů budou soudržné.

3.3 Na bioekonomiku by se mělo nahlížet ve spojitosti s oběhovým hospodářstvím. Oběhové hospodářství umožňuje systémový přístup k udržitelnému řízení materiálových toků, prosazuje opětovné použití a recirkulaci surovin a řídí se ecodesignem. Bioekonomika uplatňuje tytéž zásady, ale soustředí se na biologické toky.

3.4 Bioekonomika musí být v souladu s Modrou dohodou. Je nutné mapovat využívání zdrojů tak, aby se při něm vypočítávalo množství vody na produkt. K zajištění soudržnosti politik je nutná jasná spojitost s ekodesignem a Strategii pro chemické látky, jež by zohledňovala zdraví ekosystémů a lidí.

3.5 Na konkurenceschopnost je třeba pohlížet v kontextu dříve přijatých stanovisek EHSV, v nichž se zdůrazňovalo, že konkurenceschopnost nesmí být důvodem k uplatňování nejnižšího společného jmenovatele, pokud jde o ekologické a sociální normy, a že by měla být vždy posuzována s ohledem na soulad s našimi závazky k plnění cílů udržitelného rozvoje. Na to se klade důraz zejména v souvislosti s nedávnou Draghiho zprávou ⁽⁴⁾.

4. Technologie a využívání půdy

4.1 Velký význam má technologický aspekt bioekonomiky. Sem patří technologický pokrok a inovace, díky nimž jsou vyvíjeny biologické komponenty pro produkty, jež mají nahradit produkty, které jsou v současnosti založeny na fosilních palivech nebo jsou neudržitelné z jiného hlediska.

4.2 Digitální a technologické nástroje jsou hnacím motorem účinnosti bioekonomiky, neměly by být ale cílem samy o sobě. Tím je totiž přechod k bioekonomice a účinné využívání přírodních biologických procesů, aby se zvýšila udržitelnost našeho hospodářského modelu založeného na zásadách a přístupech oběhovosti.

4.3 Cílem bioekonomiky je spravedlivá transformace, při níž budou respektovány tradiční postupy a přírodě blízká řešení. To je obzvláště důležité v zemědělsko-potravinářském odvětví, kde existuje mnoho příkladů malých a středních rodinných zemědělských podniků, které uplatňují tradiční regenerativní postupy produkce kvalitních a hodnotných potravin, jež nevyžadují špičkové technologie ani digitalizaci. Tento aspekt by ve snaze o větší využívání špičkových technologií neměl zaniknout. V oblasti potravin a životního prostředí by měla být prosazována přírodě blízká řešení.

4.4 Městské zemědělství v kombinaci s technologicky podporovaným sdílením dat může zkrátit dodavatelské řetězce a propojení s oběhovými potravinovými centry může pomoci v boji proti plýtvání potravinami a propojit oběhovost s bioekonomikou. Tyto možnosti by měly být utvářeny ve spolupráci s městskými komunitami.

4.5 Využívání přírodních systémů k vytváření propadů uhlíku lze posílit a podporovat. Lesy vyznačující se biologickou rozmanitostí a obhospodařované v rámci nepasečného lesnictví, jak je to obvyklé v řadě členských států EU, mají z hlediska různých aspektů udržitelnosti řadu výhod. Mnoho zemědělských podniků již hospodář tak, že využívají přírodní způsoby pohlcování uhlíku, například regenerativní postupy, které zvyšují ukládání uhlíku v půdě, a vytvářejí a zachovávají přirozené prostředí formou živých plotů k ohraničování polí. Tyto postupy jsou prostředkem k dosažení cílů v oblasti klimatu a udržitelnosti a musí být v bioekonomické strategii uznány a odměňovány. Technologie mechanického odstraňování uhlíku je sice technicky proveditelná, ale její komerční životaschopnost je stále sporná.

⁽³⁾ Hlavní zásady G20 týkající se bioekonomiky: <https://www.g20.org/en/news/g20-reaches-consensus-and-establishes-high-level-principles-on-bioeconomy>.

⁽⁴⁾ https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf.

5. Sociální aspekt

5.1 Bioekonomika má navíc sociální rozměr, vezmou-li se v úvahu lidé pracující v příslušných podnicích a přínosy pro komunitu.

5.2 Pokud jde o strategii pro venkov a rozvoj a podporu venkovských, pobřežních a odlehlých oblastí, poskytuje bioekonomika možnosti k vytváření dobře placených a udržitelných pracovních míst a příležitostí a k poskytování školení a sociálních dávek spolu s pečlivým rozvojem bioekonomiky, která respektuje zásady oběhového hospodářství a udržitelnosti.

5.3 Ve zprávě o strategickém dialogu o zemědělství⁽⁷⁾ jsou popsány možnosti, jak lze prostřednictvím bioekonomiky zohledňovat zásady oběhovosti při budování odolného potravinového systému v EU. Je třeba stanovit podporu a financování nad rámec společné zemědělské politiky (SZP), aby měli zemědělci, kteří usilují o transformaci, možnost co nejvíce využívat příležitosti a aby měli zaručenou komplexní podporu.

5.4 Strategie bioekonomiky je příležitostí k položení základu pro vypracování vize pro evropský venkov, která bude mít na zřeteli blahobyt lidí žijících ve venkovských oblastech a upřednostní doplňkové zásady oběhového hospodářství, které podporují kratší dodavatelské řetězce, opravy a opětovné použití. Měla by v ní být nastíněna podpůrná opatření, která by mladým lidem umožnila stát se hybateli transformačních změn při utváření budoucnosti bioekonomiky.

5.5 K obecnějším přínosům pro společnost patří lepší zdraví a dobré životní podmínky v komunitách, související rozpočtové úspory v oblasti zdravotní péče a obnova venkova. Musí se prozkoumat, zda je zavádění postupů bioekonomiky spravedlivé, přičemž je třeba poukázat na příležitosti a zároveň realisticky vykreslit problémy.

V Bruselu dne 23. října 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

⁽⁷⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_cs.